

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:30
sssjournal.com

pp.832-841
ISSN:2587-1587

2019 / February / Şubat
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 06/01/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 26/02/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 26.02.2019

CITTASLOW: BİR UMUT MU, GELECEĞİ KURTARACAK BİR ÇÖZÜM MODELİ Mİ?

CİTTASLOW: A HOPE OR A SOLUTION MODEL TO SAVE THE FUTURE?

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet MAZLUM

Cumhuriyet Üniversitesi Sosyoloji Bölümü, mazlum61@gmail.com, Sivas/Türkiye
ORCID: 0000-0001-7350-8671

Burak KARACA

Yüksek Lisans Öğrencisi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sos. Bil. Enst. Sosyoloji ABD, burakaraca93@gmail.com, Sivas/Türkiye
ORCID: 0000-0002-7355-2709

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1273>

Reference : Mazlum, A. & Karaca, B. (2019). "Cittaslow: Bir Umut Mu, Geleceği Kurtaracak Bir Çözüm Modeli Mi?", *International Social Sciences Studies Journal*, 5(30): 832-841.

ÖZ

Kapitalist üretim tarzının/sisteminin yarattığı ekolojik tahribatlar, doğal kaynakların sınırsız kullanımı, tarım arazilerinin sanayileşmeye feda edilmesi, kentlerin plansız büyümesi vb. durumlar dünyanın insanlığın varlığını tehdit edici boyutlara ulaşmıştır. Öyle ki kapitalizmin yarattığı toplumsal, ekonomik, çevresel sorunlar, gerekli önlemler alınmadığı takdirde sürdürülemez/geri döndürülemez bir sonuca doğru ilerlemektedir. Bu durum belki de insanlığın, gezegenin sonunu getirecektir.

Geçmişten günümüze kadar çevreyle/doğayla uyumlu, sosyal eşitsizliklerin az olduğu bir dünyayı/toplumu nasıl var edebiliriz sorusu sorulmuştur ve bu sorunun yanıtı halâ aranmaktadır. Bu soruya verilen karşılıklardan biri, kapitalist sistemin uydurduğu masallardan biri olan sürdürülebilir kalkınma perspektifidir.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı, kapitalist sistemin ortaya çıkardığı sorunlara çözüm arayışını ifade etmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın savunucuları, kalkınmanın sistemin varlığını tehdit edecek büyük sorunlara neden olmadan devam ettirilebilecek hale getirilmesini amaçlamaktadırlar. Farklı yaklaşımlar bulunmakla birlikte sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı, bir dönem önemli destek bulabilmiştir. Bu bağlamda birçok yeni toplumsal hareket kendisini var etmiştir. Yeni toplumsal hareketler bağlamında ele alınabilecek olan '**Yavaş Hareketi**'nin zaman içerisinde bir kentsel yönetim modeli olarak gelişmesiyle Cittaslow hareketi ortaya çıkmıştır. Cittaslow (Yavaş/Sakin Şehir) hareketi, eksiklik ve kısıtlamalarına rağmen bu noktada sürdürülebilir kalkınma anlayışının uygulamadaki en önemli örneklerinden biri kabul edilmektedir. Yani sistemin dışından değil, kendi içinden ürettiği tepkisel bir yanıt kabul edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Kalkınma, Cittaslow, Yeni Toplumsal Hareketler, Sürdürülebilirlik, Slow Food

ABSTRACT

The ecological damage caused by the capitalist mode of production, the unlimited use of natural resources, the sacrifice of agricultural land for industrialization, the unplanned growth of cities, etc. have reached to a level that threatens the existence of humanity in the world. Thus, the social, economic and environmental problems created by capitalism are moving towards an unsustainable/irreversible end if necessary measures are not taken. Perhaps this will bring the end of humanity, and the planet.

From the past to the present, we are asked the question of how we can create a world / society that is compatible with the environment and social inequalities, and the answer to the question is still sought. One of the responses to this question is the perspective of sustainable development, one of the tales that the capitalist system has made up.

The concept of sustainable development refers to the search for solutions to the problems raised by the capitalist system. The advocates of sustainable development aim to ensure that development can be sustained without causing major problems that threaten the existence of the system. Although there are different approaches, sustainable development approach has been able to find important support for a period. In this context, many new social movements have created themselves. In the context of new social movements, the "slow movement" has evolved over time as an urban management model and the Cittaslow movement has emerged. The Cittaslow movement, despite its shortcomings and limitations, is considered one of the most important examples of

sustainable development in practice. In other words, it can be regarded as a reactive response produced by itself, not from the outside of the system.

Key Words: Sustainable Development, Cittaslow, New Social Movements, Sustainability, Slow Food

1.GİRİŞ-CİTTASLOW'A GİDEN YOLLAR

Bu çalışmada sürdürülebilirlik düşüncesinin nasıl ortaya çıktığı ve sürdürülebilir kalkınma politikalarına nasıl dönüştüğünün yanı sıra, kapitalizmin olumsuz etkilerine bir tepki olarak ortaya çıkan Cittaslow hareketine kısaca değinilecek ve Cittaslow hareketinin bir çözüm olup olamayacağı tartışılmaya çalışılacaktır.

Yavaş şehir hareketi, sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde ele alınmakta olsa da kapitalist düzenin hızla olan vurgusuna alternatif olarak, yavaşlığı ifade etmektedir. Bilindiği üzere kapitalizm, üretimden-tüketime yaşamın merkezine 'hız'ı koyar. Bilim ve teknolojide ortaya çıkan baş döndürücü gelişme ve ilerlemeler kapitalizmi dizginlenemez hale getirmiştir. Bu önermeden hareketle 'kapitalizm eşittir hız' sonucuna varabiliriz. Oysaki hız insan doğasına aykırıdır. Hatta daha da ileri giderek diyebiliriz ki sadece hız değil, onun ontolojik temel sağlayıcısı olan kapitalizm de insan doğasına aykırıdır, Çünkü insan doğası daha stabil bir denge üzerine kuruludur. Ekolojik ve toplumsal yaşamı insan doğası ile uyumlaştırmaya çalışan Yavaş Şehir Hareketi, temelini Slow Food Hareketi'nden (Yavaş Yemek Hareketi) alır.

Slow Food ve Cittaslow hareketi bu perspektiften ele alındığında küreselleşme karşıtı hareket ve yeni sosyal hareketler bağlamında değerlendirilebilir ve modern hayatın olumsuz getirilerine bir isyan olarak, bir başkaldırı olarak nitelenebilir.

Sürdürülebilir/sürdürme sözcüğü dilimizde, bir şeyin varlığını koruyarak devam etmesi anlamına gelir. Kalkınma ise etimolojik olarak ekonomi kökenli bir sözcük olup bir toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik alanlarda ilerlemesini/gelişmesini (Kılıç, 2012: 204) nitelendirir.

Sürdürülebilirlik kavramı ilk olarak 18. yüzyılda Almanya'da ormancılık alanında kullanılmaya başlanmış, 20. yüzyılın başlarında balıkçılık alanında kullanıldığında 'maksimum faydayı sürdürülebilirlik' anlamına gelmekteydi. Kavram, 20. yüzyılın sonlarında evrenselleşmiştir (Çıvgın, 2011: 18).

Sürdürülebilirlik kavramının ortaya çıkışı ve kullanımı kapitalist sistemin artık sürdürülebilir olmadığı gerçeğinin kabul edilmesine dayanmaktadır. Dolayısıyla sürdürülebilirlik bir zorunluluk ya da gerçeğin kabulünün kaçınılmaz noktaya gelmesiyle ortaya çıkmıştır.

Sürdürülebilir kalkınma kavramı vahşi kapitalizmin ehlileştirilmesi/evcilleştirilmesi fikri üzerine kuruludur. Doğanın, doğadaki kaynakların fütursuzca kullanımı, çevrenin aşırı kirletilmesi ve tükenme noktasına getirilmesi, biyoçeşitliliğin hızla azalması ve tükenme noktasına gelmesi yeni arayışları gündeme getirdi. Doğanın tahrip edilmesinin yarattığı/yaratacağı zararlar yoksul-varsıl ayrımı yapmadan herkesi etkilemektedir. Beck'in belirttiği gibi (2011: 28) zararlı maddelerin dolaşımının evrenselliği ve ulus aşırılığı karşısında, Bavyera Ormanı'ndaki bir otun hayatı, uluslararası anlaşmalara ve bu anlaşmalara uyulmasına bağlı olabiliyor. Bu açıdan dünya bir risk toplumu haline gelmiştir.

Illich daha da ileri giderek bir kıyametten söz etmektedir. Ona göre, "Eğer insan çok yakın gelecekte, araçlarının çevreye müdahale etmesini sınırlayamaz ve etkili bir doğum kontrolü uygulayamazsa, gelecek kuşaklar birçok çevre bilimcinin haber verdiği kıyameti yaşayacaktır" (2018: 91). Çünkü kapitalist sistemde önemli olan tek şey sömürü düzeninin kurulu bir makine gibi işlemesidir (Bay, 2017: 123).

Sürdürülebilir kalkınma kavramına ilişkin alan yazınında birçok tanıma rastlamak mümkündür. Ekonomik, ekolojik ve toplumsal alanlara vurgu yapması nedeniyle doğal olarak tek bir tanımından söz etme olanağı yoktur. Kavramın farklı boyutlara vurgu yapmasından dolayı tanımlarda ekonomi, ekoloji ve toplum arasında bir dengenin kurulmaya çalışıldığını görmek mümkündür. Bu konudaki en kapsamlı tanımlardan birini Beck yapmıştır. Beck'e göre, "sürdürülebilir kalkınma anlayışı ekolojik, toplumsal ve kültürel problemlerin ekonomik büyüme ile birlikte değerlendirilip çözüm bulunması konusunda politik bir uzlaşmaya işaret etmektedir" (Kılıç, 2006: 83).

Kavramın üç farklı kullanımı mevcuttur. Bu kullanımlarda sürdürülebilirlik; 1-ekonomik sürdürülebilirlik (adil paylaşım), 2-sosyal sürdürülebilirlik (katılım), 3-çevresel sürdürülebilirliktir (doğal kaynakların kullanımı). Sürdürülebilirlik ancak bu üç boyutun dengeli şekilde gerçekleştirilmesiyle sağlanabilir (Keskin, 2012: 84).

Bunun yanında ortaya çıkan durumun sadece bir ekolojik kriz olmadığını, asıl krizin toplumsal boyutta

yattığını ileri sürenler de vardır. Örneğin Foster'a göre, "dünyadaki krizin bir doğa krizi değil, bir toplum krizi olduğunu görmemiz gerekmektedir. Sorunun kökleri üretim ilişkilerinde, teknolojik zorunluluklarda ve egemen toplumsal sistemlerin ayırıcı özelliği olan ve tarihsel olarak koşullanmış demografik eğilimlerle" (2002: 12) ilgilidir.

2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİKTEN, SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMAYA

İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı tahribatların da etkisiyle çevresel duyarlılık daha fazla gündeme gelmeye başladı. Bu çabalar çerçevesinde 1960'larda çevre kirliliğine vurgu yapan eserler arasında Rachel Carson'un "Sessiz İlkbahar"ı (1965), Murray Bookchin'in "Sentetik Çevremiz" (1962), Paul Ehrlich'in "Nüfus Patlaması" (1970), Garrett Hardin'in "Meraların Trajedisi" (1968), Barry Commoner'in "Bilim ve Sağ Kalım"ı (1960) gibi çalışmalar, üretim ve tüketimin çevre için olumsuz etkilerinin altını çizerek ekolojik hareketlerin ortaya çıkmasına zemin ve teorik çerçeve oluşturmuştur. Bu ekolojik bakış, mevcut sistem içindeki teknolojik hiçbir gelişmenin sorunları çözmeyeceği hatta yeni sorunlar ortaya çıkaracağını ifade etmektedirler (Şahin, 2004: 2). Kötümser bir anlayışın hâkim olduğu yeşil düşünce, sistemin tamamen ortadan kalkmasını savunmaktaydı. Ancak bu durum gerçekçi görünmemektedir. Bu anlamda Yeşilcilerin bir sorunu çözmek için yapılan bir eylemin farklı bir soruna yol açacağı endişesi yersiz değildir. Her ne kadar teknolojik gelişmeler bugünkü çevresel sorunların ana kaynağını oluştursa da, yine teknolojiyi kullanarak sorunları hafifletmek ve çözüm çabasına girmek sorunların aciliyeti dikkate alındığında değerli kabil edilebilir.

1972'de Stockholm Konferansı'nda ekonomik krizden çok ekolojik kriz ve büyümenin sınırlandırılması gündemdeyken Birleşmiş Milletler bünyesinde yeni bir komisyon olan Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu kuruldu. Bu süreçten sonra çevre ve kalkınma bir arada anılmaya ve böylece sürdürülebilir kalkınmaya doğru bir dönüşüm başlamıştır. Komisyonun kararları dikkate alındığında BM'nin kalkınmacılık söylemiyle düzenlediği konferansların ABD'nin politikalarıyla benzer doğrultuda olduğu ve çevre hareketleri hakkındaki alternatif söylemler üzerinde hegemonya kurduğu söylenebilir (Şahin, 2004:8).

'Sürdürülebilirlik' ile 'sürdürülebilir kalkınma' kavramlarını karıştırmamak gerekir. Sürdürülebilirlik düşüncesinin temelini yeşil bakış açısı ve ekolojik kriz oluşturmaktadır. Doğayı hızla yok eden kapitalist sistemin sürdürülemez olduğunu vurgulayan yeşilcilerin haklı olduğu artık kabul edilmektedir. Mevcut sistemin tamamen değişmesi yerine, hem kalkınmayı devam ettirme hem de çevresel sorunlara çözüm arama (bu nokta tartışmalıdır) amacıyla 1987'de sürdürülebilir kalkınma kavramı ortaya atılmıştır. Sürdürülebilir kalkınma kavramının, neoliberal politikaların kriz içerisinde olduğu bir dönemde ortaya çıkması sebebiyle kalkınma kavramına eleştirel yaklaşmıştır. Sürdürülebilir kalkınmayı savunanların, bu kavramdaki "sürdürülebilir" vurgusuna odaklandığı ve bu yüzden kavramın gerçekçi bir şekilde anlaşılmadığını söylemek gerekir. Sürdürülebilir kalkınmanın resmi olarak benimsenmesi, neoliberal politikaların saldırıları için fırsat yaratmış olan borç krizinin başlangıcı ile aynı döneme rastlar.

'Sürdürülebilir gelişme' kavramı daha uzun bir geçmişe sahip olmakla beraber ancak bazen kalkınma kavramının yerine kullanılmaktadır. Sürdürülebilir kalkınma kavramı bugünkü anlamında 1990'lı yıllarda kullanılmaya başlanmıştır. Keleş sürekli ve dengeli gelişmeyi (kalkınma) "çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak biçimde akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararları da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci dünya görüşü" olarak tanımlamaktadır (1998: 112).

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının ortaya çıkış nedenleri arasında büyüme anlayışının sürdürülemez oluşu, toplumun ihtiyaçlarının karşılanamaması, yoksulluğun önlenememesi ve gelecek nesilleri etkileyecek üretim tarzının gelecek kuşaklar için tehlikeden öte tehdit oluşturmaya başlaması yer almaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması için ekonomik, sosyal ve çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması genel kabul görmektedir (Şahin-Kutlu, 2014: 56).

Kalkınma kavramını Sanyal (2017: 117) farklı bir çerçevede ele alır. Ona göre, "Kalkınma söylemi, bu özel bilgi biçimleriyle aynı anda incelikli bir kalkınma aygıtı yaratmış; ve bu ikisi birlikte bütün azgelişmiş dünyanın tabii kılınacağı bir iktidar teknolojisi, bir kontrol mekanizması yaratmıştır" diyerek konuyu postkolonyal bir bakış açısıyla irdeler ve kalkınmanın azgelişmiş ülkelerin sömürülmesi için kapitalist sistemin ürettiği söylemsel bir kavramdan öteye gitmediğine vurgu yapar.

Sürdürülebilir kalkınma, Brundtland Raporu (1987) sonrası tüm dünyaca kabul edilen bir çerçeve değerler sistemidir. Bu raporda, yoksulluğun ortadan kaldırılması, doğal kaynaklardan elde edilen yararın

dağılımında eşitliğin sağlanması, nüfus artışının kontrol altına alınması, çevre dostu teknolojilerin geliştirilmesi Sürdürülebilir Kalkınma ilkesi ile doğrudan ilişkilendirilmektedir. Raporda, ekonomik büyümenin çevre dostu bir perspektifle gerçekleştirilebileceği varsayımından hareketle, hem dünyadaki çevre sorunlarının üstesinden gelebilmek hem de yoksulluğu önlemek için, gelişmekte olan ülkelerin önemli rol oynayacağı anlayışıyla, yeniden yapılanmayı sağlayacak uzun erimli bir büyüme çağına girilmesi gerektiği öne sürülmektedir.

Bu raporun en önemli katkısı çevrecilik hareketinin güçlenmesine ve merkezi bir konuma gelmesine yol açmasıdır. “Güçlenen çevrecilik hareketi içinde “sürdürülebilirlik” kavramı, Çevre ve Kalkınma Konusundaki Dünya Komisyonu’nun 1987 yılında yayımladığı, (Gro Harlem) Brundtland Raporu diye bilinen, “Our Common Future” (Ortak Geleceğimiz) çalışmasıyla merkezi bir hale geldi” (Tekeli- Ataöv, 2017: 5).

Kolaylıkla anlaşılabilirliği gibi bu perspektifin hayata geçmesi ancak tüm ülkelerin katılımıyla mümkün olabilecektir. Özellikle çevreyi çok fazla kirletme potansiyeli olan sanayileşmiş ülkelerin katılmaması durumunda uygulamanın kadük kalacağı ve iyi niyetli girişimden öteye geçmeyeceği açıktır. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi ve hayata geçebilmesi; vatandaşların etkin olduğu bir siyasal sistem, toplumdaki uyumsuz gelişmeden doğan sorunlara çözüm üretebilecek bir sosyal sistem, sürdürülebilir üretim fazlası sağlayan bir ekonomik sistem, ekolojiye duyarlı üretim sistemi ve bunlara yeni teknolojiyle çözüm arayan bir teknolojik sistemin oluşturulmasıyla mümkündür (Karakurt, 2009: 2-3).

Sürdürülebilir kalkınma, modernleşme ve teknolojik gelişmelerden vazgeçmeden çevresel sorunların, modern sanayinin teknolojik dönüşümleriyle çözülebileceği düşüncesini benimser. Ayrıca modernizmin sorunlu yanlarının dönüştürülme/düzeltilmesinin hem çevre, hem ekonomik sürdürülebilirlik içinde bir kazan-kazan durumu olduğu düşüncesine dayanır. Böyle bir durumda sürdürülebilirliğin sağlanmasının, ulus devletler ve yönetim politikalarıyla doğrudan bağlantılı olduğunu ifade etmek mümkündür. En iyimser bakış açısıyla, “gelecek kuşakların gereksinimlerinin karşılanmasına bir sınır getirilmeden, günümüz insanların gereksinimlerini karşılayacak biçimde doğal kaynakların kullanılması olarak tanımladığı” sürdürülebilir kalkınma kavramıyla, insanlık kalkınmadan vazgeçmeden doğal çevreyi tahrip etmemenin yolunu bulmaya çalışmaktadır” (Tekeli- Ataöv, 2017: 5).

3. SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMAYA ELEŞTİREL BİR BAKIŞ

Gündelik yaşamın sıradan öznesi olan sokaktaki insandan, ideolojik cenahın sağından soluna hemen herkesin eleştirdiği 1970-1980’li yıllardaki çevrecilik, kendini dönüştürerek sürdürülebilir kalkınma söylemiyle “küresel düşünen ama yerel hareket eden” örgütlü bireylerden oluşan bir harekete evrilmiştir. Bu dönüşüm ekolojist ve çevreci akımlarının tüm radikalliklerini törpülemiş, çevre hareketleri çevreyi yönetmeye katkıda bulunmaya başlamışlardır. Ancak çevreci hareketin sürdürülebilir kalkınma söylemiyle yakınlığı, Türkiye’deki Bergama Hareketinde görüldüğü üzere kendi silahıyla vurulma gibi bir riski barındırmaktadır (Şahin, 2004: 12). 1970’lerde ortaya çıkan ekonomik krizden kurtulmak için oluşturulan kalkınma politikalarından biri olan sürdürülebilir kalkınma kârları, çıkarları, sürdürülebilir olmayan her türlü işlem ve süreci sürdürülebilirlik gibi göstermek için boş vaatlerde bulunmaktır (Başkaya, 2002: 9-17). Çevreyle ilgili kaygıların kapitalistlerin kârlı yatırımlarının doğaya zarar verdiği, sürdürülebilir üretim biçimlerinin ise kapitalistlerin ekonomik olarak yararına olmadığı bir ortamda bu üretim biçiminin kapitalistler için benimsenmesi pek mümkün görünmemektedir. Bir başka açıdan değerlendirildiğinde, “pratikte sürdürülebilirlik ilkesiyle insanların gelişme arzuları arasındaki sona erdirilemeyen çatışma genellikle gelişme arzularının sürdürülebilirlik hedefine üstün gelmesiyle sonuçlanmakta ve sürdürülebilirlik hedefi çoğu kez söylem olmanın ötesine geçememektedir” (Tekeli- Ataöv, 2017: 8). Bir söylem olarak sürdürülebilir kalkınma şirketler için sosyal sorumluluk bağlamında çevreci kaygıları yatıştırmak için oldukça kullanışlı bir argüman olmuştur (Şahin, 2004: 6-7).

Stockholm Konferansı’ndaki ekolojik kriz vurgusunun yerini sürdürülebilir kalkınma kavramının kullanılmasıyla ekonomik kriz vurgusu alır. Yaklaşık 15 yıl sonra sürdürülebilirlik anlayışı yeşilcilerin kendilerini ifade etmelerine olanak sağlayan sürdürülebilir kalkınma söylemiyle (sistem içerisindeki iyileştirmelere yapılan vurgu ile) daha iyimser bir harekete dönüşür. Böylece toplumda daha çok kabul görme fırsatı bulunduğu söylenebilir. Bu kabul görme çabası beraberinde ekolojik hareketlerin özündeki muhalifliğini kaybetmesine ve kalkınma odaklı bir düşünceye dönüşmesine yol açmıştır. Stockholm Konferansı’ndan tam yirmi yıl sonra toplanan Rio Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı’nda ortaya çıkan iki belge (Rio Deklarasyonu ve Gündem 21) bize BM’nin sürdürülebilirlik anlayışını ve sivil toplum hareketlerini nasıl yönlendirdiğini gösterir. Özellikle Gündem 21 çevreci sivil toplum hareketlerinin

etrafında toplandığı bir çekim merkezi olmuştur. Böylelikle Stockholm’de başlayan çevreci hareketlerin radikal yanlarını törpüleme ve etkisiz kılma çabası ile sonuçlanmıştır.

Sürdürülebilirlik düşüncesinin kapitalist sistemin temelinde yer alan kâr anlayışla ters düşmektedir. Bu nedenle çevreyle ilgili bir düzenlemenin kapitalizm tarafından kabul edilmesi oldukça zordur. Sürdürülebilirliği destekleyici bir uygulamanın yaygınlaşması ancak sürdürülebilir uygulamaların ekonomik bir gelir getirmesiyle yani toplumsal bir talep olması halinde mümkün görünmektedir. Sürdürülebilirlik düşüncesinin bir başka sorunlu alanı, “sürdürülebilirliğin pratikte izlenmesi için geliştirilen göstergeler, ilgili aktörlerin eğilimlerinin birdenbire tüketicilikten, kaynak korumaya duyarlı hale gelebileceğini varsaymaktadır. Özel şirketlerin ve endüstrinin kurumsal vizyonlarından gelen büyüme ve ekonomik gelişme baskısı dikkate alındığında, bu varsayım çok gerçekçi gözükmemektedir” (Tekeli-Ataöv, 2017: 8) durumunun somut olarak karşımıza çıkmasıdır.

Sürdürülebilir kalkınmanın, pratikte uygulanmasının zorlukları dikkate alındığında bir kandırmaca veya bir retorik söylemden öteye geçemeyeceği kolaylıkla anlaşılabilir.

4. YENİ SOSYAL HAREKETLER VE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımının/kavramının temelini oluşturan gelecek kuşaklar, doğal kaynaklar, yoksulluk ve temel ihtiyaçlar söylemleri arasındaki doğal kaynakların gelecek kuşaklarla paylaşılması, onlara miras bırakılması söylemi sürdürülebilir kalkınmanın çevre korumacılık kanalıyla yeni sosyal hareketlerle bağlantı noktasını oluşturur. Ancak bu durum gelecek kuşaklara karşı sorumluluk anlayışının premodern dönemdeki sorumluluk bilinciyle aynı mı olduğu tartışmalıdır (Şahin, 2004: 2). Sürdürülebilir kalkınma kavramının yeni sosyal hareketlerle bağlantı noktası çevreyi koruma bilinciyle doğal kaynakların gelecek kuşaklara aktarılması düşüncesidir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı daha kapsayıcı bir kavram olmasına rağmen yeni sosyal hareketlerin toplumsal sorunlar özelinde gelişen bir hareket olduğunu belirtmek gerekir.

Giddens’a göre yeni toplumsal hareketlerin yükselişi, insan toplumlarının şimdi karşı karşıya kaldığı, değişen risklerin bir yansımasıdır ve toplumsal hareketler, toplu eylemin en güçlü biçimleri arasındadır (2012:917-939). Yeni toplumsal hareketlerin farklılığı; siyasi angajmana/ideolojiye bağlı olmama, üyelerinin heterojen yapıda olması, eğitim seviyelerinin yüksek olması, sınıfsal- ekonomik arka planı olmaması, bir lidere bağlı olmamaları, kültürel ve kimlik istemli olmalarından kaynaklanmaktadır (Şentürk, 2006: 41). Büyük idealleri olan “eski sosyal hareketler”e bir alternatif olmaktan çok, “yeni sosyal hareketler” değişen koşulların ve konjonktürün bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Eski ve yeni toplumsal hareketler devlet gücünü kontrol etme/ele geçirme amacıyla ayrılmış, günümüz toplumsal hareketleri bireylerin kültürel alandaki talepleri ve kimlikle ilgili istemleri öne çıkardığı için yenidir. Yeni sosyal hareketler, II. Paylaşım Savaşı sonrası öne çıkan demokrasi arayışının ve yeni sivil toplum anlayışının bir uzantısı olarak değerlendirilebilir. Özellikle bireylerin kimlik ve kültürel alana yönelik taleplerinin karşılanmasında devletin yetersiz kaldığı durumlarda sivil alanın genişletilmesi isteminin bir tezahürü olarak ortaya çıkmışlardır. Yeni sosyal hareketler cemaatvari homojen toplumu hedefleyen hareketlerden farklı olarak modern toplumun yapısal farklılaşmasını savunur.

Yeni sosyal hareketlerin eski sosyal hareketlerin idealizminden/ütopizminden çok, belli bir zamandaki belli bir duruma karşı gösterilen toplumsal bir tepkidir. Bu tepki, ulus devletle sınırlı değildir. İletişim araçlarındaki gelişmeler sonucunda medya aracılığıyla toplumsal hareketler sayısız fırsat ve imkânlarla sahip olmuş ve dönüşüm içerisine girmişlerdir. Özellikle sosyal medyayı iletişim ve eylemsellik sürecinde çok iyi kullanmaktadırlar. Yeni sosyal hareketlerin devleti kontrol etme/siyasal otoriteyi ele geçirme gibi bir amaçları yoktur. Bireylerin toplumsal yaşamdaki demokrasi sınırları içerisinde bir konudaki tepkileri ve o konudaki beklentileri olarak değerlendirmek gerekir. Bu yanıyla devrimci değil, reformisttirler.

Yeni sosyal hareketlerin genel nitelikleri; ekonomik olmayan taleplere yönelik olması, anti bürokratik bir biçimde örgütlenmiş olması, gönüllülük esaslı eşit yönetim hakkına sahip aktivist birliklerden oluşması, iletişim teknolojilerindeki gelişmeleri en iyi şekilde kullanmaları olarak sıralanabilir (Çopuroğlu- Çetin, 2010: 74).

5. YENİ SOSYAL HAREKETLER BAĞLAMINDA SLOW FOOD (YAVAŞ YEMEK)

1986 yılında İtalya’nın başkenti Roma’nın en işlek ve tarihi meydanlarından olan Piazza di Spagna’da açılan bir McDonalds mağazasına karşı tepki olarak ortaya çıkan Slow Food, yavaşlık hareketinin başlangıcı olarak kabul edilir. Meydanın estetiğinin bozulacağını ve yemek yemenin fast food atıştırarak doymak olmadığını anlatabilmek için Carlo Petrini öncülüğündeki bir grup meydana makarna fırlatarak

Amerikan tarzı fast food zincirine karşı tepki göstermiştir. Eylemciler küreselleşmenin ve hızın göstergesi olarak görülen McDonalds'a karşı yerelliği, yavaşlığı ve sofradaki sağlıklı beslenmeyi simgeleyen slow food'u desteklemekteydi. Bu eylemden sonra 1989 yılında İtalya'nın Barolo kentinde Carlo Petrini öncülüğündeki göstericiler Slow Food (yavaş yemek) Birliği'ni kurdular. Bugün slow food yüz bini aşkın üyesi ve yüzden fazla ülkedeki temsilcisiyle uluslararası bir hareket haline gelmiş ve yavaş hareketinin öncüsü olmuştur.

Yavaş hareketinin temelini oluşturan slow food hareketi, yeni sosyal hareketlerin özelliklerine uygun bir şekilde fast food beslenme tarzına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda homojen siyasi bir amaç olmadan bireysel bilinçle hareket eden, sorumlu ve duyarlı yurttaş aktivitesinden doğan bir tepki olarak kabul görmektedir.

Slow food hareketinin prensiplerini temel alan hareketlerin ortaya çıkması yavaş hareketinin kabulüyle bağlantılıdır. Slow foodun yemekten haz alma vurgusu, yavaş felsefesinin daha iyi anlaşılmasıyla modern yaşamın kalıplarını yıkma ve aksaklıları giderebilme potansiyeli belirgin hale gelmiştir. Örneğin slow turizm, slow seyahat gibi işletmecilik, ticaret, para, eğitim alanına yavaş felsefesinin uyarlanmasıyla yeni yavaş hareketler meydana gelmiştir (Ünal- Zavalı, 2016: 895).

Yeni sosyal hareketlerin özelliklerini taşıyan slow food hareketi fast food'un tarihsel gelişim sürecine benzer bir şekilde bir yaşam tarzı olarak kendini ifade etmeye ve sınırlılıklarına rağmen taraftar bulmaya devam etmektedir. Böylece Yavaş Yemek kriterlerinin süreç içerisinde kentsel bir yaşam biçimi ve yönetim tarzı olarak Yavaş Şehir (Cittaslow) ortaya çıkmıştır.

6.KÜÇÜK KENTLER İÇİN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK UYGULAMALARI VE YAVAŞ HAREKETİ

Küçük kentler kendi kimliğine sahip, kent sakinleri için sosyal, eğlenceli, trafik gürültüsünün olmadığı, temiz hava alınabilen yerler olarak kabul edilmektedir. Bununla birlikte genel anlamda küçük kentler, kapitalizmin en az kâr ettiği/edebildiği yerlerdir. 3E (economy, environment, equality=ekonomi, çevre, eşitlik) kuralını oluşturan bu üçlü arasındaki ilişkide birbirleriyle birçok anlaşmazlık/çatışma noktası vardır. Küçük bir kentte sürdürülebilirliğin sağlanması toplumun daha fazla kesiminin bu üç alan arasındaki çatışmalar hakkında bilinçlenmesi ve farkındalığın oluşturulmasıyla olanaklı olacaktır. Tüketicilerin yerel, organik ürün talebi çiftçiden tüketiciye pazarlamanın popülerleşmesi, adil ticaret, yerel beslenme gibi akımların ortaya çıkışı bilinçli tüketicilerin artışının örnekleridir (Sezgin-Ünüvar, 2012: 37-40). Ritzer küreselleşmeyi, "fast food" temelinde dünyaya yayılmış, standardize olmuş ve bürokratik bir kültür oluşturan bir olgu olarak ele almış ve bu durumu 'Toplumun McDonaldlaştırılması' olarak adlandırarak şöyle devam etmektedir; dünya genelinde birçok insan için, McDonald's kutsal bir kuruma dönüşmüştür. Neredeyse daima hazır gıda restoranlarına, diğer bayilere ve zincirlere ev sahipliği yapan kapalı alışveriş merkezleri, insanların "tüketim dinlerinin" gereklerini yerine getirmek için gittikleri modern "tüketim katedralleridir" (2016: 16-32). Dolayısıyla McDonaldlaşma eğitimden sağlığa, aileden topluma, seyahatten bireysel zevklere, politikadan istihdama tüm toplumsal süreçleri etkilemektedir (Ünal-Zavalı, 2016: 893). Yavaş hareketi İtalya'da ortaya çıkan dünyada hızla yayılan bir anti kavram olarak eleştirel yaklaşımla hızlı, küresel, tüketim odaklı yaşam biçimlerinin etkilerinden arınmayı amaçlayan modern kalıpları değiştirmeyi ve bu kalıpların yerine yeni bir yaşam tarzı koymayı amaçlayan bir toplumsal harekettir.

6.1. Yavaş Hareketinin Hayat Bulduğu Şehir: Cittaslow/ Yavaş Şehir

İtalyanca Citta (şehir) ve Slow (yavaş) kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşan Cittaslow Türkçeye Yavaş Şehir olarak çevrilmekte şehrin dokusunu, yerel özelliklerin, yaşam tarzının standartlaştırılmasının engellenmesini amaçlayan bir şehirler birliğidir (Ünal- Zavalı, 2016: 900). Slow hareketlerinin artması hızlı ve karmaşık dünyada yavaş yaşamı daha da zorlaştırmakta ve böylece bu felsefeyi benimseyenlerin yaşam alanlarına sahip olması gerekliliğinden doğan Cittaslow, Slow akımının kendi felsefesini koruması için kendi kentsel sistemini oluşturması olarak ifade etmek mümkündür (Ünal-Zavalı, 2016: 895). Cittaslow hareketinin olumsuz yanlarına bakıldığında ülkelerin yasal mevzuatlarının, yerel yönetimlerin üye olabilmesi ya da üyelik kriterlerini yerine getirmesi noktasında sorunlara neden olduğu görülmektedir. Ülkeler arasındaki yasal farklılıklardan kaynaklı olarak birlik içerisinde yekpare bir yapının oluşmasını engellemekte eğitim, teşvik ve düzenlemeler için maddi kaynakların sağlanması konularında sorunların ortaya çıktığı söylenebilir (Şahin-Kutlu, 2014: 61). Bir diğer eleştirilen nokta ise yavaş hareketinin farklı coğrafyalara, kültürlere yayılması hız kazanmış ve böylece yerelliği ön planda tutmak amacıyla yola çıkılmasına rağmen kendisi küreselleşmeye başlamıştır. Bu noktada Slow hareketinin küreselleşmesi ile ortaya çıkan paradoks nedeniyle küresel sistem içinde yerelliği koruyabilmek için daha fazla çaba göstermelidir. Bunun yanında bir kentin birliğe üye olabilmesi için nüfus kriterinin 50.000 ile sınırlanması

ayrı bir sınırlayıcı etmen olarak ortaya çıkmaktadır.

Cittaslow hareketinin uygulanmasında gerekli olan yerel otoriteye bağlılık, ekonomik yetersizlikler, yasal mevzuat farklılıkları, nüfus sınırlaması, yoğun nüfuslu şehirlerde uygulanabilirliğin zor olması gibi problemleri olduğunu söylemek mümkündür. Turizm temelli kalkınma potansiyeli olarak değerlendirildiğinde cittaslow ilkelerinden misafirperverlik olarak ifade edilen anlayış, bölgenin tarihi, geleneksel özelliklerinin tanıtımı için turizm potansiyeli taşımaktadır. Saydam fiyat uygulaması turistler ve yerel esnaf arasındaki güven duygusunu olumlu etkilemektedir. Tüm bunların bölgeye ekonomik bir katkı sağlaması ve sürdürülebilir kalkınma açısından olumlu bir gelişme olduğu söylenebilir. Üretim; doğal ürün elde etmek, yenilenebilir enerji kullanarak geleneksel üretim yöntemleriyle yapılması, sürdürülebilir kalkınma açısından olumlu bir gelişmedir. Ancak bu noktada kapitalist organik ürün pazarlamasının ya da pazarlanan ürünün doğallığına dikkat edilmesi gerektiğini ifade etmek gerekir. Cittaslow hareketinin temelindeki yerel ürün, tarihsel doku ve kültür öğelerinin korunması ve bunların bir kent kimliği oluşturacak şekilde yeniden hayata döndürülmesi kent sakinlerini bir arada tutabilme, kentli bilinci oluşturabilme potansiyelini taşımakta olduğu söylenebilir.

6.2. Yavaş Şehir (Cittaslow)' in Değerlendirilmesi: Sürdürülebilir Kalkınma Bağlamında Cittaslow

Cittaslow ilkelerinde de sürdürülebilir kalkınmada olduğu gibi çevresel sürdürülebilirlik ilk sıralarda yer almakta bunun sağlanması için yenilenebilir enerji kullanımı, geri dönüşüm, çevreye uyum gibi özellikler öne çıkmaktadır (Şahin-Kutlu, 2014: 60). Cittaslow'u sürdürülebilir kalkınma bağlamında incelediğimizde Cittaslow ilkeleri arasında planlanacak ekonomik, sosyal kalkınma uygulamaları sürdürülebilir kalkınma anlayışı ile uyum içerisindedir. Bu uyum iki noktada Cittaslow Kentler Birliğinin üyesi olmak için 50000 altı nüfus kriteri büyük kentler için Cittaslow'u uygulanamaz hale getirmektedir. Bu nedenle fiziksel, çevresel, sosyal ve ekonomik problemlerin yoğun olduğu büyük kentlerde Cittaslow temelli bir sürdürülebilir kalkınma sağlanamayacağı görülmekte, Cittaslow birliğinin hedeflerine ulaşabilmesi için bir bağlılık ve süreklilik gerekmektedir. Ancak siyasi kurumlar olan belediyelerin değişkenliği ya da farklı politikalar izleyebilme olasılığı bu duruma zora sokmaktadır. Cittaslow'un uygulanabilirliği ve sürdürülebilir kalkınmanın sağlanabilmesi için bu konuda bilgili, istekli ve bu ilkelere bağlı, vizyon sahibi yöneticilerin varlığı önem kazanmaktadır (Şahin-Kutlu, 2014: 61). Cittaslow'un amaçlarından biri olan sosyal sürdürülebilirliğin sağlanması noktasında yerel ekonomik gelir sağlama ve bu gelirin adil dağıtılması fikriyle uygulamaya konduğu görülür (Yurtseven, Kaya - Harman, 2010: 40). Ekonomik kalkınmanın çevre ve sosyal yapıda gerçekleştirilmesi uzun vadede gerçekleşebilecek bir gelecek projesi anlamına gelir. Yerel ürünlerin teşvik edilmesi, geleneksel meslek- yemek gibi değerlerin yaşatılması yerel ekonomiye katkı sağlayacak ve böylece amaçlandığı gibi yöreye ait değerler çerçevesinde bölgenin gelişimi sağlanmış olacaktır (Şahin-Kutlu, 2014: 61) var sayılmaktadır.

6.3. Yeni Sosyal Hareketler Bağlamında Cittaslow

Yavaş hareketi çıkışı itibariyle tepkisel bir özellik taşımaktadır. Slow food olarak ifade edilen Fast food yaşam tarzına karşı bir tepki, bir alternatif yaşam tarzı olarak ortaya çıkan Yavaş Hareketi dünya çapında yayılmakta ve neredeyse yaşamın her alanında yavaşlık vurgusu gittikçe artmakta, yaygınlık kazanmaktadır. Yaygınlaşan bu yavaşlık düşüncesi sonucunda kendi yaşam tarzlarına uygun bir kentsel yönetim modeli ve yaşam biçimi olan Cittaslow'u ortaya çıkarmıştır. Yavaş Şehirler, Slow Food'un özelliklerini bünyesinde taşımakla birlikte teknolojik gelişmelerden yararlanma, küreselleşen dünyada yerelliği koruyarak bu şekilde yerel yönetimlerin güçlenmesini sağlamaya çalıştığını ifade etmek mümkündür. Sosyal hareketlerin geçiciliği dikkate alındığında Yavaş Hareketi çıkışı itibariyle zaman içinde yaşadığı değişim ve dönüşümle kent yaşamını ve kentsel yönetimleri değiştirme potansiyeli taşıması nedeniyle daha kalıcı olacaktır düşünülebilir. Bu çaba uygulamada oldukça farklı sıkıntılara yol açmakta, yerelliğin küresel piyasada satılan bir meta haline gelme potansiyelini ve riskini taşımaktadır. Küyerelleşme olarak da kavramsallaştıran bu durum 'yavaşlık bilinci'nin kent sakinlerine benimsetilebilme oranıyla, alternatif toplum kurma çabasının başarılıp başarılamayacağı belli olacaktır.

6.4. Küreselleşme Karşıtı Hareketler Bağlamında Cittaslow

Küreselleşme Karşıtı Hareketler nitelik itibariyle Yavaş Şehir hareketinin temelini oluşturan yerellik vurgusuyla küreselleşmenin karşısına yerelleşmeyi koyduğu görülür. Yerel kültürün korunması, yerel yemeklerin yeniden canlandırılması, hızlı yaşam tarzından kaynaklanan sorunların çözümü olarak yerelliğin önemini altını çizmektedir. Literatürde tüm bu yerellik vurgusuyla, küreselleşen dünyadaki hızlı yaşam ve tüketim dayatmasının karşısında olmasından dolayı Cittaslow hareketi, küreselleşme karşıtı bir hareket olarak ifade edilmektedir. Ancak bu noktada gözden kaçırılan Yavaş Şehir Hareketinin kendisinin,

kentsel bir yönetim modeli olarak resmi bir özellik kazandıdır. Temelindeki küreselleşme karşıtı özelliklerini muhafaza etmekle birlikte mevcut toplumsal hayattaki teknolojik gelişmelerin insanların hayatlarını kolaylaştırması ve dönüştürmesini gözden kaçırmamaktadır. 21. yüzyılda mevcut teknolojik gelişmelerin insanların hayatlarından çıkması, yaşamın teknolojik gelişmelerin dışında kalması mümkün değildir. Teknolojik gelişmelerin tamamen reddedilmesi gerekmemekte ancak çevreye duyarlı bir hale getirilmesi büyük hatta yaşamsal önem taşımaktadır. Ancak teknolojik gelişmeler (yenilenebilir enerji kaynakları vb.) akılcı ve çevreci bir şekilde dönüştürülürse, dünya daha kötü hale gelmekten kurtulabilir. Ayrıca iletişim ve ulaşımdaki gelişmelerden faydalanarak yerel kent sakinlerinin ekonomik gücünün artırılması, yerel yönetimlerin güçlendirilmesini sağlamak mümkündür.

7. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Sanayi Devrimi ile başlayan kentleşme süreci, Batı'da tarihsel süreçte belli bir denge içinde kendi formunu oluştururken, gelişmemiş/gelişmekte (Batı dışı toplumlar) olan ülkelerde durum farklı nitelikler kazanmıştır. Batı'da süreç, arz-talep dengesi üzerinden oluşurken, Batı dışı toplumlarda kentin çekiciliği, kırsal iticiliği veyailetici nedenler üzerinden şekillenmiştir/şekillenmektedir. Doğal olmayan bu dinamikler ortaya sorunlu bir kentleşme süreci ve sorun yığını kentsel mekânlar ortaya çıkarmıştır. Küreselleşme süreci ile birlikte bu sorunlar daha da artmış, çözüm oluşturma çabaları da sekteye uğramıştır. Kapitalizm, gerek gelişmiş, gerekse gelişmekte olan ülkelerdeki yer altı ve yer üstü doğal kaynakları ve çevreyi daha fazla kâr uğruna fütursuzca yağmalamıştır. Tarımsal alanlar, yeşil alanlar, denizler, göller neredeyse yağmalanmadık, tahrip edilmedik yer kalmamıştır. Turizm alanları oluşturmak gerekçesiyle ülkemiz dahil olmak üzere dünyanın birçok ülkesinde güzelim sahiller ve doğa, göller tahrip edilmemiş, betonlaştırılmamış yer kalmamıştır neredeyse.

Dünyanın gelişmekte olan birçok ülkesinde bazı kentler yaşanmaz ve yönetilemez noktaya doğru hızla ilerlemektedir. Ülkemiz özelinde düşünüldüğünde İstanbul kenti 20 milyona yaklaşan nüfusuyla bir kent olmaktan çıkmıştır. Bir yandan önüne geçilemeyen güvenlik sorunları ortaya çıkarken, buna bağlı suç, suç türleri ve suça bulaşan birey sayısı sürekli artarken; diğer yandan kentte yaşayan toplumsal sınıflar arasındaki dengesizlik sürekli alt sınıfların aleyhine artmaktadır. Bir yanda bu tablo gözlenirken, diğer yanda kentin her yerinde sürekli beton yığınları yükselmekte, yeşil alanlar yok edilmektedir. Bu durum kente özgü sağlık sorunlarını ve yeni hastalıkları ortaya çıkarmakta, bu durum ulusal bütçe üzerinde sürekli kara delikler oluşturmaktadır. İdari açıdan baktığımızda sahip olduğu nüfusla dünyadaki bazı ülkelerden daha fazla nüfusa sahip olan İstanbul, yerel yönetim anlayışı içinde yönetilmesi her geçen gün zorlaşmaktadır.

Bu tablo şüphesiz ülkemizle sınırlı olmayıp Batı dışı toplumların bir kısmında benzer şekilde görülmektedir. Gelişmiş diye nitelenen Batılı toplumların çoğunda benzer veya başkaca sorunlar her geçen gün artarak varlığını duyumsatmaktadır. Çevresel tahribat, kimyasal ve nükleer atıklar, baca ve egzozlardan çıkan gaz emisyonlarının insanların sağlığını tehdit edecek boyutlara ulaşması, aşırı trafik yoğunluğu, fast food kültürünün yaygınlaşmasıyla ortaya çıkan sağlıksız beslenme ve buna bağlı hastalıklar, sosyal yaşamın temposunun insan sınırlarının üzerine çıkması vb. birçok sorun modern yaşamın insanoğluna armağan ettiği yeni yaşam biçiminin somut kanıtlarıdır.

Gelinen noktanın sürdürülemez oluşunun farkına varılmasıyla birlikte bazıları iyi niyetli, bazıları ise göstermelik palyatif çözümler olmak üzere bazı girişimler ortaya çıkmıştır. Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma, doğayla uyumlu ilerleme ve gelişme gibi çabalar bu sürecin ürünüdür.

Sürdürülebilirlik düşüncesi, mevcut sistemin ve durumun sürdürülemez olduğunun kabul edilmesiyle gündeme gelmiştir. Sürdürülebilirlik düşüncesi sürdürülebilir kalkınma kavramıyla birlikte anılmasıyla giderek daha fazla ekonomi ağırlıklı bir içerik kazanmıştır. Sürdürülebilir kalkınma söylemi hem şirketler hem de yöneticiler için bir tampon görevi görmeye başlamıştır. Bir yandan eşitsiz toplum yapısını sürdürmenin önünü açarken, diğer yandan da olası tepkileri önleme noktasında oldukça işlevsel bir rol üstlenmiştir.

Sürdürülebilir kalkınma vurgusu sermaye sahiplerinin kendilerini çevreye, çevresel değerlere duyarlıymış gibi görünmelerini sağlamakla kalmadı, aynı zamanda çevreci hareketleri bir Truva atı olarak kullanmalarına zemin oluşturup, kamuoyunda meşrulaşmalarını sağlamıştır. Sürdürülebilirlik, kapitalizmin ve sermaye sahiplerinin, çevreyi tahrip etmeleri, fauna ve florayı yok etmelerinin masumane görüntüye büründürülmesinin, onları aklamının bir diğer adıdır.

Sürdürülebilir kalkınma söyleminin kentsel yönetimlere uygulanmasının en iyi örnekleri arasında ifade edilen ‘yavaş şehir hareketi’ bazı noktalarda bu söylemin somut bir örneği olma özelliği taşımaktadır. Yavaş şehir hareketi, sürdürülebilir kalkınma, küreselleşme karşıtı hareketler ve yeni sosyal hareketlerin özelliklerini taşıyan sürdürülebilirlik anlayışının kentsel yönetim uygulanması olarak ifade etmek daha bütüncül bir yaklaşım olacaktır.

Bu yaklaşımların bazı ortak noktalarda kesiştiği, bazı noktalarda ise birbirinden ayrıldığı görülmektedir. Yerelleşme, yavaşlık vurgusuyla küreselleşme karşıtı hareketlere, yerelliği küresel ekonomiye dâhil etme, teknolojik gelişmeleri kullanma ve yararlanma noktasında sürdürülebilir kalkınmaya, ortaya çıkışındaki tepkisel ve merkeziz yapısıyla yeni sosyal hareketlere dâhil olduğunu söylemek olasıdır. Yereli güçlendirme ve ekonomik gelirlerini artırmak, yerel özelliklerin yaşatılması hem gelecek kuşaklar hem de kültürel zenginlik açısından önemli bir yaklaşımdır. Bu noktada tabii ki sorunlar ortaya çıkmakta, yerel kültürlerin metalaşması ve alınıp satılması gibi büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalınmaktadır. Ancak bu sorun, yavaş hareketinin kent sakinleri tarafından anlaşılması ve bilinçlenmesi sağlandığında aşılabilir bir durum gibi görünmektedir. En kötü ihtimalde dâhi kırdan kente göçün miktarı, kentsel nüfus sorunları ve kentsel yaşam bağlamında değerlendirildiğinde yerel yönetimlerin ekonomik, kültürel, sosyal cazibe merkezleri haline gelmesinin göçleri azaltacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Yani kentin değil, yerelin güçlendirilip, yaşam kalitesinin artırılmasıyla cazip hale getirilmesinden söz edilmektedir. Mevcut durumda zaten yok olmak üzere olan yerel kültürler ve kır yaşamının iyi ya da kötü bir şekilde cazibe merkezi haline getirilmesinin, kentsel yaşamdaki sorunların daha da kötüleşmemesini sağlamada dolaylı işlevsel bir fayda sağlayacağını belirtmek gerekir. Ayrıca kırsal üretimin teşviki, doğal ürünlerin desteklenmesi, görece sosyal etkilerin düzenlenmesi vs gibi politikalar gerektiği gibi uygulandığında büyük kentlerden daha yaşanılabilir mekânların oluşma potansiyeli dikkate alınmaya değerdir. Bir anlamda yerelin/kırın cazip hale getirilmesiyle nüfusun yerinde tutularak, kente göçün önüne geçilmesi olarak ortaya çıkacaktır.

Yavaş Şehir unvanını alma ve bunun sürdürülmesi, halkın bilinçlenmesini sağlamada yerel yönetimlerin yönlendirici, denetleyici özelliği uygulamadaki en büyük sorunların başında gelmektedir. Yerelde meydana gelebilecek yönetim değişikliği ya da ekonomik çıkar elde etme adına yavaş şehir olma kriterlerinin dışında bir gelişim elbette ki istenilen sürdürülebilir kent yaşamını sekteye uğratacaktır. Böylece kötü uygulanması halinde insanların gözündeki değeri veya arzu edirliliği düşecektir. Ancak kötü uygulamalar nasıl zarar veriyorsa, iyi şekilde uygulandığında da yerel yönetimler için ve mevcut kentsel yaşamın kargaşasından bunalan insanlar için başka türlü bir kent yaşamının olabirliğinin varlığını kanıtlamada önemli rol oynayacaktır. Bunun bir örneği olarak yavaş şehir hareketinin Türkiye’de çıkış ve yayılış süreci incelenebilir. 2009 yılında ilk olarak Seferihisar Belediye’sinin yavaş şehir unvanı almasıyla diğer yerel yönetimlere yavaş hareketini tanıtmaya Türkiye’deki Yavaş Şehir’lerin sayısı 15’e (2018 itibarıyla) yükselmiştir. Bu noktada Türkiye’deki yavaş şehir hareketinin yayılımının Dünya’daki diğer örnekleriyle karşılaştırıldığında özgünlük taşıdığı görülür. Dünya’daki örneklerinin aksine Türkiye’deki yavaş şehirler farklı kültürel, ekonomik özelliklere sahip kentlerden oluşmaktadır. Türkiye’deki bu özgünlüğün nedenleri ve yavaş şehir hareketinin Türkiye’deki geleceği daha kapsamlı bir incelemeyle anlaşılabilir.

Cittaslow iyi niyetle oluşturulmuş, hızlı beslenme ve hızlı yaşam biçimine bir tepki olarak ortaya çıkan yeni bir sosyal hareket ve yeni kentleşme formu olarak ciddi umutlar yaratmıştır. Bu çerçevede dünyada ve ülkemizde örnekleri hızla artmaktadır. Bu hareket, dünya nüfusunun hızla artmasıyla birlikte ütopyik bir girişime dönüşme tehlikesiyle karşı karşıyadır. Oluşturulma sürecindeki birtakım kısıtlılıklar bunun en büyük nedenlerinden biridir. Özellikle nüfusun 50.000 ile sınırlanması birçok kenti bu sürecin dışında bırakırken, büyüme eğilimi taşıyan kentler için de aynı durum söz konusu. Nüfus artışının kontrol edilmesi bu durumda cittaslow için en önemli ön koşul haline gelmektedir. Kapitalist sistemin hakim olduğu ülkelerde, kapitalizmi ve onun yarattığı ekonomik ve sosyal ilişkiler ağını kentin dışına çıkarmadan (bu mümkün görünmüyor) kent nasıl kurgulanacak? Diğer yandan yönetim sürecinde kent yönetenlerinin seçimle işbaşına geldiği göz önüne alındığında, seçimle işbaşına gelebilecek ve bu felsefeyi benimsemeyen bir yöneticinin var olması durumunda ne olacak? Kapitalist ilişkiler ağının yarattığı teknolojik ilerleme ile uyum nasıl sağlanacak gibi soru ve sorunlar cittaslow hareketi ile ilgili önemli soru işaretleri ve belirsizlikleri beraberinde getirmektedir. Anılan bu vb. nedenlerden dolayı Cittaslow’un geleceği ile ilgili net ve kesin şeyler oldukça zor görünmektedir. Uluslararası diplomasi kuralı olan ‘bekle gör’ anlayışını, cittaslow uygulamalarında ‘yaşayıp görmek’ biçiminde revize edebiliriz.

KAYNAKÇA

- Başkaya, F. (2002). Kalkınma: Bir Efsanenin Sonu, Özgür Üniversite Forumu: Sürdürülebilir Kalkınma, İstanbul.
- Bay, S. (2017). “Collateral Damage Oyununda Batı’nın Savaş ve Mülteci Algısı”, Uluslararası Savaş ve Kültür Sempozyumu Sempozyum Bildirileri, Kıbrıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu, Amasya, 115-124.
- Beck, S. (1998). Kassandras fall: Zur rolle der wissenschaft (en) im falle von globalen umweltveränderungen. Die Natur der Natur 12-14. 11.1998, Iwt-Paper, Nr: 23, Bielefeld, 8-27.
- Beck, U. (2011). Risk Toplumu-Başka Bir Modernliğe Doğru, (Çev. Kazım Özdoğan, Bülent Doğan), İthaki Yayınları, İstanbul.
- Çıvgın, H. (2011). “Sürdürülebilir Kalkınma ve Kapitalist Birikim Çerçevesinde Kalkınmada Sürdürülebilirlik İmkânları”, Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 4 (2):17-34.
- Çopuroğlu, C. Y. - Çetin B. N. (2010). “Yeni Sosyal Hareketler Paradigması Bağlamında Türkiye’deki Küreselleşme Karşısı Grupların Birbirleriyle ve Dünyadaki Karşıtlarla Karşılaştırılması”, Sosyoloji Araştırmaları Dergisi Cilt: 13 Sayı: 1:66-100.
- Foster, J. B. (2002). Savunmasız Gezegen-Çevrenin Kısa Ekonomik Tarihi, (Çev. Hasan Ünder), Epos Yayınları, İstanbul.
- Giddens, A. (2012). Sosyoloji, (Çev. Cemal Güzel), Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- Karakurt, T. E. (2009). “Sürdürülebilirlik Olgusu ve Kentsel Yapıya Etkileri”, Paradoks, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, Yıl:5, Sayı:2.
- Keleş, R. (1998). Kent Bilim Terimleri Sözlüğü, 2. Baskı, İmge Kitabevi, Ankara.
- Keskin, E. B. (2012). “Sürdürülebilir Kent Kavramına Farklı Bir Bakış: Yavaş Şehirler (Cittaslow)”, Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, Cilt/Vol: 8, Sayı/Num: 1:83-100
- Kılıç, S. (2006). “Yeni Toplumsal ve Ekonomik Arayışlar Sürecinde Sürdürülebilir Kalkınma”, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari bilimler Fakültesi Dergisi 8 (2), 81-101.
- Kılıç, S. (2012). “Sürdürülebilir Kalkınma Anlayışının Ekonomik Boyutuna Ekolojik Bir Yaklaşım”, İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, No: 47:201-226.
- Ritzer, G. (2016). Toplumun McDonaldaştırılması: Çağdaş Toplum Yaşamının Değişen Karakteri Üzerine Bir İnceleme , (Çev. Akın Emre Pilgir), 4. Basım, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Sanyal, K. (2017). Kapitalist Kalkınmayı Yeniden Düşünmek: İkel Birikim, Yönetimsellik ve Postkolonyal Kapitalizm, (Çev. Ali Karatay), Metis Yayınları, İstanbul.
- Sarıtaş, D. (2018). Modern Dünyanın Bunalımı Karşısında Radikal Bir Eleştiri ve Alternatif Çözümler: Ivan Illich, Cinius Yayınları, İstanbul.
- Sezgin, M. & Ünüvar Ş. (2012). Yavaş Şehir Sürdürülebilirlik ve Şehir Pazarlaması Ekseninde, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Şahin, İ. & Kutlu, S. Z. (2014). “Cittaslow: Sürdürülebilir Kalkınma Ekseninde Bir Değerlendirme”, Journal of Tourism and Gastronomy Studies, 2 (1):55-63.
- Şahin, Ü. (2004). Truva Atı Olarak Sürdürülebilir Kalkınma, Üç Ekoloji Dergisi, Sayı:2:1-16.
- Şentürk, Ü. (2006). “Küresel Yeni Sosyal Hareketler ve Savaş Karşıtlığı”, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 30 (1): 31-46.
- Tekeli, İ. & Ataöv, A. (2017).Sürdürülebilir Toplum ve Yapılı Çevre: Stratejiler Yelpazesi, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayını, İstanbul.
- Ünal, M. & Zavalı, S. Y. (2016). “Küreselleşme Karşısı Bir Hareket: Yavaş Hareketi”, İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, Cilt: 5 (4):889-912.
- Yurtseven, H.R., Kaya, O. & Harman, S. (2010). Yavaş Hareketi, Detay Yayıncılık, Ankara.